

cizujúcou tvorbou postavil hrádzu šíreniu nových svätcov s črtami teatrálnosti, a tak prispel k redukcii hagiografickej tematiky.

Štúdiu sme rozdelili do deviatich skupín:

- I. profánna tematika
  - 1. historické osoby,
  - 2. antické témy,
  - 3. alegórie,
- II. sakrálna tematika
  - 4. sv. Trojica,
  - 5. Kristus,
  - 6. anjeli,
  - 7. P. Mária,
  - 8. svätci,
  - 9. ostatné.

Tomuto členeniu zodpovedá aj súpis pripojený na konci príspevku.

## I. Profánna tematika

### 1. Historické osoby

Z typologického hľadiska rozhodujúcou skupinou bratislavskej plastiky 16. storočia bola náhrobná plastika, ktorá určila i základný okruh tém v sochárstve: portréty historicky významných osôb Uhorska a Bratislavy. Sochárske diela z prvej tretiny 17. storočia sú nerozlučne späté s touto skupinou. Najčastejšou témou je zobrazenie vojenských veliteľov (Pálffy, Draskovich, Drugeth) a cirkevných hodnostárov (Pethe). Do ďalšej barokovej vývojovej periódy patria modely náhrobku rodiny Esterházyovcov a skupina neskorobarokových náhrobkov z polovice 18. storočia.

V 16. a v 17. storočí mával náhrobok, rovnako ako prístenný epitaf, formu obdĺžnikovej dosky s postavou zosnulého. Barok tento jednoduchý typ zavrhol a zosnulý buď kľučí a adoruje, alebo je náhrobok veľkoryso upraveným scénografickým celkom, pričom ústredným bodom kompozície je portrétny medailón čiastočne doplnený alegorickými postavami (Fáma, Chronos, Bellona a pod.). Rovnako, ako v predchádzajúcom období, ide o portréty významných politických či cirkevných hodnostárov (August Kristián Saský, Imrich Esterházy) alebo vojen-



B. F. Moll: Epitaf grófa J. Onella, detail. 1745. Bratislava, kostol milosrdných bratov. Foto P. Breier — J. Ptáček

ských činiteľov (J. Pálffy), pričom sa stretávame aj s typom skrytého portrétu (sv. Martin Donnerovho súsošia z hlavného oltára v dome má črty uhorského primasa, Donnerovho mecena Imricha Esterházyho). Portrét v bratislavskom sochárstve 17. a 18. storočia bol nerozlučne spojený s náhrobnou plastikou. Osamostatnil sa až koncom 18. storočia v diele troch tvorcov: F. X. Messerschmidta, A. Marschalla a J. K. Mervilla. Rovnako ako v predchádzajúcom období sochársky portrét zobrazoval najmä predstaviteľov šľachtického stavu, významné osobnosti mesta či štátu (portréty miestodržiteľa Alberta Sasko-Tešínskeho, jeho ženy Márie Kristíny a jej brata, cisára Jozefa II.). Rozhodujúca zmena však nastala v tom, že témou zobrazenia sa stali predstavitelia tretieho stavu: vznikajú portréty mešťanov a učencov 18. storočia, ale aj autoportréty (Messerschmidt, Merville).

### 2. Antické témy

Antická ikonografia, v porovnaní so skupinou s tematikou historicky významných osôb alebo so skupinou svätcov, je v bratislavskej plastike